

DAT MAG JIJ VINDEN

ILLUSTRATIE SUZAN HUIJK

Het lef van handige pr-jongens

Thomas Hogeling beschouwt wekelijks de publieke opinie. Wat wordt er gezegd en vooral niet gezegd?

Klaas Dijkhoff, Bas Erlings en Mark Thiessen zijn handige pr-jongens die alle drie op hun eigen manier hebben bijgedragen aan wat de VVD nu is: een partij die zo dicht tegen het populistische, anti-democratische gedachtegoed van de PVV aanschurkt, dat leider Yesilgöz zelf het verschil niet meer ziet.

Maar die tijd ligt achter ze. Twee weken na de val van het kabinet hebben de drie de nieuwe, absoluut-niet-politieke actiegroep Voor Ons Nederland (VON) opgericht, waarmee ze juist strijden tegen populisme. Het is gezien de achtergrond van de heren heel makkelijk om daar schamper over te doen, dus laat ik maar meteen beginnen.

Want jeetje, menen jullie dat nou? Populisme niet goed, maar juist slecht? Een gevaar voor de democratie, zeggen jullie? Vertel ons meer! Oh ja, zien we dat ook in Amerika en Hongarije? Daar schrikken wij van! Jullie hebben het vast heel druk, maar hebben jullie tijd? Jullie zijn de eersten met deze analyse, dus verlicht ons. Nee joh, niet over je eigen rol. Sowieso liever niet te concreet. Zeker niet over de huidige VVD. Nee, graag in heel algemene termen. Dit is nieuw voor ons hè! Doe voor de zekerheid anders ook maar even alsof wij een jaar of twaalf zijn en echt behoorlijk dom. Zeg maar niveautje wel de eigen kont kunnen afvegen, maar dat dat ook nog wel vaak misgaat.

Ik neem aan dat jullie de doelgroep ongeveer zo inschatten, anders kan ik dit media-offensief niet helemaal verklaren. Het is natuurlijk hartstikke mooi als VVD'ers inzien dat democratische waarden belangrijk zijn. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald, zeggen we dan: welkom, welkom. Maar jullie willen dat wij ons bij jullie aansluiten? Ik zie ook dat de hele skybox van het PSV-stadion jullie pamflet heeft ondertekend, inclusief Willy van de Kerkhof en Xander de Buissonjé. Dat is een mooi begin, maar jullie willen echt anderen uitleggen wat het gevaar van populisme is? Oké, dan heb je lef. Maar goed, vertel!

Deze week betogen jullie in NRC dat de „traditionele politieke kaart van Nederland achterhaald is”. Het gaat niet

langer om de scheidslijn links versus rechts, maar om democratisch versus anti-democratisch. Het probleem, vinden jullie, zit 'm in de polarisatie. Jullie willen juist de „milde, stille meerderheid een megafoon geven”, zodat die de schreeuwers op de flanken als het ware overstemmen.

Duidelijk. Maar toch even: als je democratische waarden belangrijk vindt, hoef je eigenlijk maar één van de twee flanken te vrezen, is 't niet? De Nederlandse Orde van Advocaten doet rond de verkiezingen altijd onderzoek naar het rechtsstatelijk gehalte van de deelnemende partijen en de conclusie is behoorlijk duidelijk. De scheidslijn der democratische waarden loopt precies gelijk met de scheidslijn links versus rechts. Je kunt gewoon beginnen bij de SP, waarbij die belangrijke waarden het best gewaarborgd zijn, en dan ga je zo via GroenLinks/PvdA, CDA, VVD en uiteindelijk de PVV naar rechts, waar het steeds zorgwekkender wordt.

Populisme niet goed, maar juist slecht? Jeetje, vertel ons meer!

Jullie doen alsof het daar bij jullie in het denkbeeldige midden het veiligst is, maar dat is niet zo. Iedereen links van jullie wist al lang dat het populisme van de PVV een doodlopende weg was, we proberen dat al jaren aan jullie verstand te krijgen. Het is super dat het kwartje nu eindelijk is gevallen, vooral omdat jullie het doorgaans nogal goed doen bij de verkiezingen en het dus grotendeels voor het zeggen hebben, maar als het gaat om het verdedigen van de democratie kunnen jullie beter een beetje minder uitleggen en een beetje meer luisteren.

Weet je wie ook goed scoorden op het gebied van democratische waarden? BJJL. Ik zal nooit vergeten hoe de hele VVD-zaal op de uitslagenavond stond te juichen toen bleek dat die hun zetel waren verloren, maar laten we wel even oog houden voor de verhoudingen. Als Sylvana Simons de man is die in 1989 op het plein van de Hemelse Vrede de weg versperde voor een colonne tanks, zijn jullie de toerist die 36 jaar later op dezelfde plek een selfie neemt voor op Instagram met het bij-schrift 'stand up for democracy'. Ook heel goed, maar wel anders.

Corine Nijenhuis is schrijver en ruimtelijk vormgever en nog veel meer.

Ik kan kiezen uit meerdere petten

OPINIE

Arbeid

Wie verschillende soorten werk kan doen, is flexibeler op de arbeidsmarkt en beter voorbereid op een onzekere toekomst, schrijft Corine Nijenhuis.

Met een groepje buren spreken we over de toekomst, nu de technologische ontwikkelingen zo razendsnel gaan. Een buurvrouw, begin veertig met een vaste baan als juridisch adviseur, maakt zich zorgen over de snelle opmars van kunstmatige intelligentie (AI). Zij stelt dat de kans groot is dat haar baan binnen vijf jaar overbodig geworden is. Een angstig vooruitzicht. Ik wil haar geruststellen. Als het al zo'n vaart loopt dan kan zij toch andersoortig werk zoeken? Daar blijft genoeg van over. Mijn optimistische zienswijze roept een vraag op: is het verstandig om in deze tijd van snelle veranderingen te investeren in één beroep, of is 'banen stapelen' beter? De helft van het gezelschap vindt, net als ik, een bredere ervaring op werkgebied belangrijk. Opvallend genoeg hebben mijn medestanders en ik twee overeenkomsten. We zijn allen zelfstandig. Nooit een vaste baan gehad; al een carrière lang bezig met het zoeken en organiseren van werkprojecten die altijd tijdelijk zijn. Onze tweede overeenkomst is onze leeftijd: we zijn een generatie ouder dan de veertiger met de vaste baan.

Ik vraag mij af of deze twee zaken van

invloed zijn op wat ik 'meerpertigheid' noem. Een meerpertig persoon noem ik iemand die in meer vakgebieden actief is. Ik ben er zelf een beetje. Mijn CV bevat een keur aan werkervaring op verschillende terreinen. Behalve schrijver ben ik ook ruimtelijk vormgever. En zo was ik meer dan vijftientig jaar werkzaam in de hondenopvang, werkte ik als paardentrainer en -instructeur, en begeleidde ik internationale dierentransporten per vliegtuig. Op evenementen en partijen kraakte ik oesters, ik maakte rekwisieten voor films en voorstellingen en ik was assistent-timmerman. Losse klussen die ik deed naast mijn opdrachten als ruimtelijk vormgever en later als schrijver, en soms nog doe.

Mijn meerpertigheid is uit pragmatische geboren: als student op de kunstacademie moest ik bijverdienen om financieel te overleven. Die baantjes hadden vaak niets te maken met mijn vak-in-wor-ding. Dat is als student makkelijk uit te leggen; het zijn baantjes voor het geld. Bijbaantjes die je 'moet' in plaats van 'wilt' en die na het afstuderen vervangen dienen te worden voor 'echt' werk in het vakgebied. Bij mijn liep dat anders. Ik vond een aantal bijbaantjes zo leuk dat ik ze, naast vakgericht werk, bleef doen en er goed in werd.

Het heeft me veel opgeleverd. Ik heb geleerd mij in diverse kringen te bewe-

gen. Door de brede ervaring heb ik een snel werkinzicht en is mijn aanpassingsvermogen vergroot. Het maakt dat ik op meerdere terreinen mijn geld kan verdienen en niet bang ben iets mij nog onbekends aan te pakken.

Een vaak gehoord bezwaar tegen het beoefenen van meerdere professies gaat over breedte en diepte. Wanneer je 'breed' opereert verhindert dat verdieping in het vakgebied. Dat is waar. In bepaalde professies. Het geldt voor banen die dusdanig gespecialiseerd zijn dat het onderhouden van de benodigde kennis alle beschikbare werktijd opeist. Maar ik denk niet dat die banen over vijf jaar overbodig zullen zijn geworden. In tegenstelling tot die van mijn buurvrouw, tenminste, als dat werkelijk zo'n vaart loopt.

Maar met het ongemak van de mogelijkheid ervan in het achterhoofd, lijkt het goed de volgende vraag te stellen: is het verstandig te wedden op slechts één (werk)paard? Het antwoord daarop schuilt wellicht in een grotere vraag: wat heb je nodig om zonder (toekomst)stress en vooral met plezier te kunnen blijven werken tot je oud bent? Want ook de optrekende pensioenleeftijd is een ontwikkeling om rekening mee te houden.

Ik vraag het mijn ex-buurjongen. Hij is tegengesteld aan mij en mijn meerpertige buren: jong, nog geen dertig, met één

Een meerpertig persoon kan op twee manieren bekeken worden

vaste baan. Hij vertelt dat zekerheid een belangrijke motivator is voor hem en haast alle werkenden die hij kent. De jongere generatie wil zijn zaakjes op orde hebben; zij hebben al vroeg ideeën over hoe hun leven er uit moet zien. Die zekerheid wordt veiliggesteld door een vast contract. En door geld. Dat hoeft niet perse enorm veel te zijn, maar wel genoeg om je bestaan te kunnen boetseren naar je wensen. De vormgeving van je privéleven bepaalt je baan, ziet mijn ex-buurjongen. Niet andersom.

Dat klinkt logisch wanneer je denkt aan jongeren wier opleidingsniveau bepaald wordt door de slechte financiële en maatschappelijk omstandigheden waarin ze opgroeien; zij maken minder kans op een goed betaalde vaste baan. Maar mijn ex-buurjongen komt uit een welvarend nest. Ironisch genoeg bepaalt dat de hoogte van het benodigde salaris. Je wilt het niet slechter hebben dan je ouders, verklaart hij. Het leven dat zij leiden is te duur voor een onzekere baan.

Voor sommigen carrière-starters valt het tegen, het soort baan dat volgt op de studie. Hoogopgeleid worden zij achter het bureau in een coördinerende rol, hun loonschaal is te hoog om het door hen verwachte veldwerk zelf uit te voeren. Dan gaan zij toch

Foto

Thomas Nondh Jansen

gewoon dat veldwerk doen, stel ik mijn ex-buurjongen voor. Hij schudt het hoofd. Hier toont zich het conflict tussen iets anders willen doen en het verlangen naar de zekerheid van een vast contract en een goed salaris.

Is er dan geen sprake van meerpertigheid bij zijn generatie? Dat is er wel degelijk, maar in een andere vorm. En met een andere naam: mijn ex-buurjongen spreekt van job-hoppen. Dat gebeurt vooral in dezelfde sector waarin de jobhopper al werkzaam is. Het is een veilige manier om gehoor te geven aan het verlangen de omstandigheden te veranderen wanneer de verveling toeslaat.

Het job-hoppen gebeurt nogal berekend, vindt mijn ex-buurjongen. Zijn generatie heeft een maakbaarder leven dan de mijne, gelooft hij. Er wordt weinig aan het lot overgelaten. Dat heeft ook zijn mindere kanten. De voorgespiegelde ideale levens op de sociale media blijken vaker een illusie dan een haalbare werkelijkheid, is zijn ervaring.

Ook aan ouderwetse meerpertigheid kleven nadelen. Een meerpertig persoon kan op twee manieren bekeken worden. Als flexibele van-alles-kunner of als niet indeelbare keuzeweigeraar. Het blijkt lastig een persoon te duiden die op meerdere werkgebieden professioneel actief is. Je moet 'iets' zijn wanneer het over baan en carrière gaat. Iets eenduidigs, niet iets halfs. De flexibiliteit van de meerpertige ontbreekt nogal eens bij de beschouwer ervan. Die ziet maar één pet: degene die hij wil zien.

Dat kan ongemakkelijke situaties opleveren. Toen ik bij een boekpresentatie van een collega-auteur de zakelijk directeur van diens uitgeverij de hand schudde, was die ervan overtuigd dat hij mij kende. Dat klopte. Als schrijver, wist hij. Dat klopte niet. Waar de zakelijk uitgeefdirecteur mij van kende was zijn hond. Diezelfde ochtend had ik zijn teckel aangelijnd voor een dagje hondencreche terwijl hij er in zijn ochtendjas naast stond. Hij kon de connectie niet leggen, hij keek ongemakkelijk. Ik kon hem geruststellen, hij was de enige niet. Enkele avonden eerder kraakte ik, niet herkend, oesters voor de festivaldirecteur met wie ik kort tevoren een vormgeversoverleg had. Sommige petten maken de drager ervan onzichtbaarder dan andere.

Ouderwetse meerpertigheid of modern job-hoppen hebben een belangrijk voordeel, daarin kunnen mijn ex-buurjongen en ik elkaar goed vinden. Dat is de macht en kracht van breed georiënteerd zijn. Gelukkig kan dat tegenwoordig al voordat het werkende leven begint worden ontwikkeld. Bij interdisciplinaire studies worden perspectieven en inzichten uit verschillende vakgebieden met elkaar verbonden om tot diepere inzichten te komen, die moeten leiden tot uitvoerbare oplossingen van complexe problemen.

Wellicht geeft dit het antwoord op de vraag die een van de buren stelde tijdens ons gesprek over de toekomst. Wat moet je je kinderen adviseren om in onzekere omstandigheden je brood te kunnen verdienen? Leer over de grenzen van de disciplines heen. Zodat je later, met de verlangde zekerheid, toch meerpertig kunt zijn.